

Udvikling og Udbannelse. Det gaar vistnok med Skoleloven som med saamange andre Love i Landet, at den yder Folk langt mere Frihed, end de selv troe, og jeg har hørt det omkring fra forskellige Egne, og det forekommer mig ogsaa at ligge i Sagens Natur, at naar man gennemgaaer denne Lov, vil man see, at Befolkningen er aldeles fri, men den benytter ikke Friheden, som den kunde; thi ellers vilde vi ikke alene have et bedre Skolevæsen, end vi nu have for de mange Penge, det koster, men vilde ogsaa kunne undgaae de unaturlige Udgifter, som eksistere under Navn af høiere Bondeskoler, og naar man nu blot vil give Folk nogen Tid til at bruge Skoleloven, saa vil Skolen nok arbejde sig op og Folk vilde ikke trænge til større Frihed end den, Loven allerede har givet dem.

Bloch: Jeg maa takke den høitærede Minister for det Svar, han har givet, for den Sympathi, han har udtalt for Skolefriheden. Han har yttret, at Formålet er „overordentlig tiltalende“, at det er et saadant, som „Alle maatte ønske at kunne naae til“. Det er saa stor en Anerkjendelse af selve Sagen, som jeg kan forlange, men ikke Mere, end der kunde ventes af en Minister, der allerede har gjort sig saa fortjent ved at fremhjælpe Friheden baade i Kirke og Skole, men som ganske vist endnu har god Leilighed til at indlægge sig større Fortjenester i begge Retninger. Jeg skal imidlertid ikke trænge nærmere ind paa den høitærede Minister, da der dog ved denne Leilighed ikke kan opnaaes nogen praktisk Afgjørelse. Jeg skal derfor heller ikke imødegaae de Betænkeligheder, han fremhævede mod Friheden, at de paagældende Forældre endnu savnede den tilstrækkelige Modenhed til at kunne være en saadan Frihed, at adskillige Børn, der maaskee kunde være blandt de allerbedste Elever, ved Indførelsen af fuldkommen Frihed ved deres Forældres Egegyldighed kunde hindres i at erholde nogen Undervisning, og at vi nu vel kunde være tilfredse med den Skolefrihed, som er opnaaet ved Loven af 2den Maj 1855; jeg skal saameget mindre imødegaae, hvad Ministeren saaledes har søgt at gjøre gjældende, som jeg ikke skønner rettere,

end at den Betragtning, hvormed jeg indledede min Forespørgsel, desuagtet staaer usvækket. Jeg finder endnu mindre Grund til at gaae nærmere ind paa, hvad der blev fremført af den sidste ærede Tale (Frølund). Naar han siger, at der ikke eksisterer nogen Skoletvang, og at vi have fuldkommen Frihed, saa troer jeg, at det maa paaligge ham at bevise en saa mærkelig Paastand, da Loven af 2den Maj 1855 jo som bekendt fastholder Skoletvangen, for at den kan blive gjort gjældende, naar den indrømmede Frihed ikke bliver brugt saaledes, som Loven forudsætter. Han fremkom blandt Andet med den ganske mærkværdige Uttring, at jeg formodentlig ønskede at komme til at raade for Religionsundervisningen i hele den Kreds, hvorpaa jeg kunde tænke at faae nogen Indflydelse. Det er dog ganske besynderligt, at det skulde blive Følgen af at arbejde for en fuldstændig Frihed. Den Uttring, der fremkom i Forbigaaende fra hans Side, at de høiere Bondeskoler vare at betragte som „Udvæxter paa Skolevæsenet“, skal jeg aldeles ikke imødegaae, da jeg troer, at den ærede Landsbhingsmand aldeles ikke kender de Skoler, hvormed der er Tale, og at hans Uttring i den Henseende har faare Lidet at betyde.

Men medens vi Aar for Aar forhandle denne Sag og afvise Grundene for og imod, skal det være min Fortrøstning, at Almueskolens Frigjørelse uden vor Hjælp vil trænge igjennem, og det ad to Veie. Den danske Almue, som Grundloven i borgerlig Egeberettigelse har stillet ved Siden af de andre Stænder, vil snart komme dertil, at den trods alle Indvendinger vil fordrø Friheden som sin Ret; den vil ikke længe finde sig i, i denne Henseende at være under et Formynderskab, som alle de andre Stænder forlangt have frigjort sig for; thi, hvad der end er skrevet Lov, saa er det dog vitterligt, at det kun er mod den egentlige Almue, Bondestanden og den lavere Borgerstand, at Skoletvangen bringes i Udøvelse. Man kan forstaae en saadan Udvikling ved at faae Folk til at troe, at det kun er et vist Parti, der virker for Friheden for at arbejde i sin egen Interesse; men den Tid vil snart komme, at Almuen, der har lyt-